Maharashtra Times, Pune, July 7, 2012. Pp.11

फलज्योतिष हे शास्त्र नाहीच

प्रसिद्ध बुद्धिवादी विचारवंत प्रा. य. ना. वालावलकर यांचे 'खरी साडेसाती' या शीर्षकाखालील दि. २९ मेच्या अंकातील पत्र वाचले. अतिशय सुबोध रीतीने व नेमके शब्द वापरून लेखकाने आपले विचार मांडले आहेत. शनि सुरक्षा कवच, नजर सुरक्षा कवच, लक्ष्मीयंत्र आदींच्या जाहिरातींची सुळसुळाट हीच आपल्या समाजाच्या मागे लागलेली खरी साडेसाती आहे. वैज्ञानिक दृष्टिकोन हाच तिच्या परिहाराचा उत्तम उपाय आहे.

या ठिकाणी मीही माझे काही विचार मांडू इच्छितो. भविष्यकथनाच्या अभ्यासाचा (?) विषय (याला शास्त्र म्हणणे शास्त्र शब्दाचा अपमान आहे.) म्हणजे ज्योतिष्य व ते कथन करणारा तो ज्योतिषी हे शब्द आपल्याकडे थोडे अभावितपणे वापरले जातात. वास्तविक, त्यांच्यासाठी फलज्योतिष आणि फलज्योतिषी असे अनुक्रमे वेगळे शब्द आहेत. जौतिःशास्त्र म्हणजे खगोलातील ज्योतींचा (ग्रह, तारे इत्यादी) अभ्यास व तो करणारे शास्त्रज्ञ म्हणजे ज्योतिषी. ज्योतिःशास्त्र व फलज्योतिष यांच्यासाठी इंग्रजीत अनुक्रमे ह्ह्हश्रड्श्द्व4 व ह्ह्हश्यश्द्द4 असे शब्द आहेत. स्वा. सावरकर यांनी त्यांच्या 'तयांचि तारे म्हणुनि ज्योतिषी भले भले चकले' ह्या रम्य कवितेत ज्योतिषी हा शब्द खगोल अभ्यासक या अर्थानेच वापरला आहे.

परंतु आपल्याकडील सुशिक्षित लोकसुद्धा (किंवा असेच लोक) फल ज्योतिषालाच वैज्ञानिक डूब देण्याचा प्रयत्न करून त्याला 'शास्त्र' अशा संज्ञा चिकटविण्याचा आटापिटा करतात. खरे तर ते या संज्ञेला पात्र मुळीच नाही. सुप्रसिद्ध खगोल वैज्ञानिक कार्ल सॅगन यांनी म्हटल्याप्रमाणे Astronomy is a true Science whereas Astrology is a Psuedo Science. या छद्मविज्ञानाचा आपण निष्कारण उदोउदो करतो. खरे तर ही सुशिक्षितांची अंधश्रद्धा आहे. अशिक्षित लोक मरीआईला किंवा म्हसोबाला नवस बोलतात आणि सुशिक्षित शनिमाहात्म्य वाचतात. ग्रहमख, ग्रहशांती अशा निरर्थक कर्मकांडात वेळ व पैसा वाया घालवतात. वरून शिवाय वैचारिक दारिद्र्याचे प्रदर्शन करतात. असो.

- भालचंद्र काळीकर, पिंपळे सौदागर